

Bruxelles, den 30.1.2015
COM(2015) 34 final

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

**Midtvejsevaluering af det fælles forsknings- og udviklingsprogram for Østersøen -
BONUS**

BERETNING FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

Midtvejsevaluering af det fælles forsknings- og udviklingsprogram for Østersøen – BONUS

1. INDLEDNING

I denne beretning fremlægges resultaterne af en midtvejsevaluering i overensstemmelse med artikel 13 i Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 862/2010/EU om Unionens deltagelse i et fælles forsknings- og udviklingsprogram for Østersøen (BONUS), der iværksættes af flere medlemsstater. Med afgørelsen pålægges Kommissionen at foretage en midtvejsevaluering af BONUS senest den 31. december 2014 for at vurdere fremskridtene med at opfylde de mål, der er fastsat i afgørelsen, og rette henstilling om yderligere at styrke integration, kvalitet og effektivitet i gennemførelsen (herunder videnskabelig, forvaltningsmæssig og finansiell integration). Ved midtvejsevalueringen vurderes også, om deltagerlandenes¹ bidragsniveau er passende set ud fra deres nationale forskersamfunds behov.

Et uafhængigt panel af fem eksperter har foretaget midtvejsevalueringen af BONUS, og resultaterne findes i en detaljeret evalueringsrapport².

Denne beretning sammenfatter hovedkonklusionerne i midtvejsevalueringen og indeholder Kommissionens bemærkninger.

2. BAGGRUND OG OVERBLIK OVER BONUS

Østersøen er enestående: halvt indsø, en af verdens største vandmasser af brakvand, delvist tilfrosset om vinteren og omgivet af ni lande, hvoraf de otte er EU-medlemsstater. Miljøet i Østersøen er alvorligt påvirket af både naturlige og menneskeskabte stressfaktorer, f.eks. forurening fra dumpede kemiske våben og tungmetaller. Desuden hænger høje næringsstofniveauer sammen med iltsvind, algeopblomstring og påvirkning af naturens flora og fauna. Den enestående biologiske mangfoldighed i Østersøregionen er yderligere under indflydelse fra indførelsen af fremmede organismer, fiskeri, søtrafik, offshorevirksomhed, skiftende vejrmønstre, voksende økonomier med stadig mere intensive landbrugsmetoder samt stigende befolkningstal ved kysterne. Disse stressfaktorer har betydet en alvorlig nedgang i Østersøens kapacitet til at levere de bæredygtige varer og tjenesteydelser, som regionen er direkte afhængig af, og i henseende til sociale, kulturelle og økonomiske fordele.

Det Europæiske Råd påpegede i 2007 bekymringerne for tilstanden i Østersøens miljø som nævnt i meddelelsen fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om EU-strategien for Østersøområdet.³

Videnskaben kan tage disse udfordringer op og anviser løsninger på de akutte miljøproblemer, som Østersøen står overfor. Som følge heraf var der behov for en kvalitativ og kvantitativ

¹ Danmark, Tyskland, Estland, Letland, Litauen, Polen, Finland og Sverige.

² <http://ec.europa.eu/smart-regulation/evaluation/search/download.do?documentId=12453881>

³ KOM(2009) 248 endelig af 10. juni 2009.

optrapning af forskningsaktiviteten i Østersøregionen i kraft af udvikling og gennemførelse af en fuldt integreret tilgang, hvorved de relevante forskningsprogrammer i alle kyststaterne kunne strømlines og målrettes til at afhjælpe komplekse og akutte problemer på en koordineret, effektiv og virkningsfuld måde.

Som reaktion herpå og som opfølgning på tidligere fremskridt i retning af mere forskningsintegration med støtte fra en ERA-NET⁴ fra 2003 til 2008 og en ERA-NET Plus fra 2007 til 2012 opfordrede Rådet Kommissionen til at fremlægge et forslag til et initiativ efter artikel 185 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (tidligere artikel 169 i traktaten om Det Europæiske Fællesskab) for Østersøregionen, som kan sætte EU i stand til at deltage i de forskningsprogrammer, som flere medlemsstater gennemfører i fællesskab. Artikel 185-initiativer sigter mod at etablere en bæredygtig integration af nationale forskningsprogrammer for at imødegå fragmentering og muliggøre videnskabelig, finansiel og forvaltningsmæssig integration.

BONUS blev oprettet ved Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse⁵ som et fællesforetagende efter artikel 185 mellem Danmark, Tyskland, Estland, Letland, Litauen, Polen, Finland og Sverige ("deltagerlandene") med deltagelse af EU.

*Det overordnede mål med BONUS er at "styrke Østersøregionens forskningskapacitet med henblik på at understøtte udviklingen og gennemførelsen af formålstjenlige love, regler, politikker og forvaltningsmetoder, at kunne reagere effektivt på de store miljømæssige og primære samfundsrelaterede udfordringer, som regionen står over for nu og i de kommende år, og at forbedre effektiviteten og resultaterne af Østersøregionens fragmenterede miljøforskningsprogrammer og forskningstilgang. Dette skal ske ved at integrere Østersøsystemforskningen i et multinationalt program, der skal være varigt, samarbejdsbaseret, tværfagligt, velintegreret og målrettet. BONUS skal også bidrage til etablering og strukturering af det europæiske forskningsrum i Østersøregionen."*⁶

For at nå dette mål skal BONUS udarbejde en politikdrevet strategisk forskningsdagsorden, øge koordinering og integration af grænseoverskridende og tværsektorielle offentlige forskningsprogrammer, øge forskningskapaciteten i mindre forskningsintensive østersølande, fastlægge egnede gennemførelsesbestemmelser om en fælles ledelses- og styringsstruktur, der har status af juridisk enhed, samt iværksætte fælles forslagsindkaldelser, der skal være tværtematiske, strategisk målrettede og omfatte flere partnere.

BONUS er et program til 100 mio. EUR med et maksimalt EU-bidrag på 50 mio. EUR og et tilsvarende bidrag fra deltagerlandene. Op til 25 % af de nationale bidrag kan ydes i naturalier såsom infrastruktur, der stilles gratis til rådighed for støttemodtagerne i BONUS-projekter.

Gennemførelsen af BONUS varetages af en europæisk økonomisk firmagruppe (BONUS-EØFG) i Helsinki. Sekretariatet er ansvarligt for administrativ, finansiel og aftalemæssig forvaltning og rapportering til en styringskomité. Styringskomitéen omfatter repræsentanter fra alle deltagerlande og er programmets højeste myndighed. Styringskomitéen træffer

⁴ En finansieringsforanstaltning under FP7, der støtter nationale forskningsnet:
http://cordis.europa.eu/fp7/coordination/about-era_en.html

⁵ Nr. 862/2010/EU af 22. september 2010.

⁶ Bilag I, punkt I, til afgørelse 862/2010/EU.

beslutninger og leder sekretariatets arbejde. Kommissionen har permanent status af observatør i dette organ.

Ifølge afgørelsen skal BONUS gennemføres i to faser: en indledende strategisk fase og en efterfølgende gennemførelsesfase. I den indledende strategiske fase har BONUS-EØFG udarbejdet en strategidrevet forskningsdagsorden og aftalt de nødvendige nærmere gennemførelsesbestemmelser. Disse gennemførelsesbestemmelser følger generelt FP7 og vedrører regler for økonomisk forvaltning, finansieringssatser og rapporteringskrav, som er specificeret i en gennemførelsesaftale, der blev indgået mellem Kommissionen og BONUS-EØFG i oktober 2012 efter en forudgående revision af BONUS-EØFG's kapacitet til at forvalte programmet og den efterfølgende opfølgning på kritiske henstillinger.

Indgåelsen af gennemførelsesaftalen var startskuddet til gennemførelsesfasen af BONUS. Gennemførelsesfasen skal være mindst fem år indtil oktober 2017 og omfatter primært offentliggørelse af indkaldelser, udvælgelse af forslag og støtte til forskningssamarbejdsprojekter. Blandt de yderligere aktiviteter kan nævnes formidling, regelmæssig opdatering af den strategiske forskningsdagsorden, samspil med politikere på videnskabsområdet samt samarbejde og udveksling af bedste praksis med relevante forskersamfund i de øvrige europæiske havområder.

I november 2012 offentliggjorde BONUS sine første indkaldelser vedrørende *Viable Ecosystem* (levedygtige økosystemer) og *Innovation*. Efter en evaluering blev syv projekter vedrørende *Viable Ecosystem*⁷ og 13 projekter vedrørende *Innovation*⁸ indstillet til støtte. *Viable Ecosystem*-projekterne fik tilskud primo 2014, mens *Innovation*-tilskuddene fulgte senere i 2014. En tredje indkaldelse vedrørende *Sustainable Ecosystem Services* (bæredygtige økosystemtjenester) blev offentliggjort i januar 2014 og nåede derfor ikke med i denne evaluering.

En række forskellige formidlingsarrangementer er afholdt, herunder et samarbejde med Helsingforskommissionen (HELCOM)⁹, Østersøregionprogrammet¹⁰ og Europa-Parlamentet.

3. MIDTVEJSEVALUERINGSBERETNING FRA DET UAFHÆNGIGE EKSPERTPANEL OG KOMMISSIONENS BEMÆRKNINGER

Evalueringsrapporten dækker fremskridt i BONUS med at nå de mål, der er fastsat i artikel 2 og bilag I til afgørelsen, og graden af integration, kvalitet og effektivitet i gennemførelsen.

Kommissionen finder ekspertpanelets anvendte metodologi fornuftig. De primære datakilder, der er brugt til vurderingen, var dokumenter om BONUS-programmet, tilhørende EU-politikker og andre programmer knyttet til Østersøregionen. Der er også lavet interview med en bred vifte af interne og centrale interessenter. Der er således brugt data fra tre forskellige indgangsvinkler, hvilket har bidraget til solide konklusioner. F.eks. har ekspertpanelet været til stede ved et møde i BONUS' styringskomité, hvilket har sat det i stand til at bekræfte, at forskningsprojekterne korrekt kun udvælges fra en rangliste, der udarbejdes på grundlag af

⁷ http://www.bonusportal.org/bonus_projects/viable_ecosystem_projects_2012

⁸ http://www.bonusportal.org/bonus_projects/innovation_projects

⁹ Kommissionen til Beskyttelse af Havmiljøet i Østersøområdet – Helsingforskommissionen:
<http://helcom.fi/>

¹⁰ <http://eu.baltic.net/>

ekspertise efter pointgivning leveret af uafhængige evalueringsekspertes og i overensstemmelse med FP7-reglerne.

Da det på tidspunktet for midtvejsevalueringen var for tidligt i gennemførelsesfasen at drage konklusioner af den forskning, der blev støttet af BONUS, er det rimeligt, at der er draget foreløbige konklusioner på grundlag af rækkevidden af den støttede forskning og resultaterne af de forskningstilskud, der er ydet inden for lignende områder, der blev støttet af de foregående ERA-NET-foranstaltninger.

Afsnit 3.1-3.5 giver et sammendrag af eksperternes konklusioner i evalueringsrapporten, og Kommissionens holdning til disse angives i afsnit 4.

3.1 Relevans

Målene med BONUS blev fastsat som reaktion på det mangesidede natur- og menneskeskabte pres, som forårsager alvorlig skade på Østersøens miljø og dens kapacitet til på bæredygtig vis at levere varer og tjenester, som regionen er afhængig af.

Som følge af regulering er Østersøens miljø blevet bedre de senere år, men ikke så meget som forventet, og de giftige algeopblomstringer, iltsvind, fremmede arter, udpinte fiskerier og trængsel på havet er fortsat kendetegnende for Østersøen.

Østersøen er næsten helt lukket inde, har en lav grad af recirkulation og komplekse samspil mellem økosystemer, menneskelige aktiviteter, land og hav. Evalueringsrapporten betoner den fortsatte betydning af den integrerede tilgang i BONUS. Det understreges, at det er afgørende at inddrage alle lande omkring Østersøen, eftersom det vil fremme en fælles forståelse og en koordineret indsats for at løse de udfordringer, Østersøen står over for.

Derfor har BONUS foretaget brede høringer af interessenter og i enighed med alle deltagerlande udviklet en politikdrevet strategisk forskningsdagsorden, som definerer de essentielle forskningsbehov og -prioriteter, som skal imødekommes for at forbedre miljøet i Østersøen og muliggøre en bæredygtig udvikling til støtte for økonomien i østersølandene.

Den strategiske forskningsdagsorden¹¹ blev ajourført i januar 2014 efter endnu en bred interessenthøring.

BONUS fortsætter med at afhjælpe regionens tidligere fragmenterede miljøforskningsprogrammering og har udarbejdet et varigt, samarbejdsbaseret, tværfagligt og multinationalt forskningsprogram. Programmet tilvejebringer viden til støtte for videnskabeligt baseret forvaltning og bæredygtig udvikling med henblik på en bedre fremtid for Østersøen.

Den integration, der er opnået mellem nationale forskningsprogrammer inden for BONUS, er blevet befordret af ti års stadig tættere samarbejde, som blev støttet af de tidligere ERA-NET-foranstaltninger.

¹¹ http://www.bonusportal.org/files/2981/Publication_No._14.pdf

Overordnet set konkluderer panelet, at de oprindelige mål, som begrundede oprettelsen af BONUS, fortsat er relevante, og at gennemførelsen af den strategiske forskningsdagsorden vil støtte den forskning og innovation, der fortsat bidrager til at afbøde udfordringerne i Østersøområdet.

3.2 Virkningsfuldhed

Ifølge evalueringsrapporten har BONUS nået en høj grad af tværnational videnskabelig integration gennem den fælles definition af forskningsemner og en fælles ekspertisebaseret evaluering af projektforslag, som foretages af uafhængige eksperter uden skelen til nationalitet. Denne tilgang har sammen med netværksaktiviteter skabt et tværnationalt forskersamfund, som i høj grad har nedbragt fragmenteringen af forskningen i Østersøen og styrket integrationen mellem de nationale forskningsprogrammer.

Ifølge evalueringsrapporten styres BONUS-EØFG's drift af et fuldstændigt og hensigtsmæssigt sæt af procedurer. Det finansielle overblik varetages af en administrerende direktør og en kvalificeret økonomichef. I egenskab af en særligt oprettet gennemførelsesstruktur, der varetager driften og sikrer anvendelsen af fælles finansieringsregler, opfattes BONUS-EØFG som effektivt drevet.

Efter interview og besøg blev styringskomitéen af panelet anset for at være effektiv med tillid blandt medlemmerne og en konstruktiv tilgang til problemløsning. Kommissionen sidder med i styringskomitéen med observatørstatus, og dens input blev vurderet som værdifuld støtte til konstruktive drøftelser inden for den retlige ramme for BONUS.

Fælles finansieringsregler og eget budget for hver indkaldelse sikrer finansiell integration af BONUS-indkaldelser af forslag til forskning. Projekterne udvælges efter en centraliseret evaluering, der foretages af uafhængige eksperter efter FP7-reglerne og udelukkende på grundlag af en rangliste, der udarbejdes ifølge pointgivning, uden hensyntagen til andre faktorer såsom nationale kvoter.

På tidspunktet for rapportskrivningen har Den Europæiske Union og deltagerlandene i fællesskab støttet 20 forskningsprojekter til en værdi af 32 mio. EUR om vigtige emner såsom nedbringelse af næringsstoftilførslen fra kysterne, fremme af bæredygtige fiskerier og støtte til bedre tilsyn med havmiljøet og virkningerne af kombinerede marine aktiviteter. Efter en tredje forslagsindkaldelse er de tilskud, der blev givet til yderligere projekter, som blev gunstigt vurderet af uafhængige eksperter efter FP7-reglerne, nu endeligt gennemført, og der vil blive offentliggjort yderligere indkaldelser frem til BONUS-programmets afslutning i 2017.

I forbindelse med *Innovation*-forslagsindkaldelsen udgjorde virksomheder 25 % af de udvalgte støttemodtagere, heraf 16 % SMV'er. Men på grund af den mere grundforskningsdrevne tilgang var kun 3 % af de udvalgte støttemodtagere i *Viable Ecosystem*-indkaldelsen SMV'er, hvorfor der er brug for tiltag til at øge SMV'ers deltagelse.

På grundlag af rækkevidden af de støttede projekter og udbyttet af relateret forskning, som fik støtte fra tidligere ERA-NET-foranstaltninger, forventes BONUS-støttet forskning ifølge evalueringsrapporten at være af høj kvalitet og blive hyppigt citeret.

I evalueringsrapporten roste man programmets proaktive kommunikationspolitik, idet der jævnligt publiceres nyhedsbreve, bulletiner og særlige briefings. BONUS deltager i relevante fora som HELCOM, JPI Oceans¹² og ICES¹³. Repræsentanter for BONUS er også hyppigt hovedtalere ved havforskningsarrangementer og andre begivenheder i forbindelse med forskningssamarbejde, f.eks. Havets Dag i Europa, EuroOCEAN-konferencen og det årlige forum for EU's strategi for Østersøregionen. BONUS-EØFG har holdt øje med, om disse formidlingsaktiviteter har virket, og vil bruge resultaterne til at skærpe sit fokus og øge gennemslagskraften af sin kommunikationsvirksomhed for at maksimere virkningen.

Virkningen af BONUS vil sandsynligvis stige i kraft af programmets politik for åben adgang til data og anvendelsen af offentligt tilgængelige databaser med metadata, som vil gøre resultaterne mere bredt tilgængelige og befordre en bedre forståelse af de mekanismer, der truer miljøet i Østersøen.

BONUS støtter en klub for yngre videnskabsfolk, der afholder arrangementer til fremme af udvidede karrierekompetencer såsom færdigheder inden for præsentation af forskning for et ikkefagligt publikum. Sådanne arrangementer støtter forskernes evne til at engagere sig i samfundet i bred forstand og dermed øge virkningen af deres arbejde.

Ved starten af BONUS-programmet indgik deltagerlandene nationale finansieringsforpligtelser for hele programmets løbetid. Nogle af deltagerlandene har forpligtet sig til større beløb end andre. Erfaringen fra de første BONUS-indkaldelser viser et misforhold mellem de nationale forpligtelser og de tilsvarende støttebehov hos de udvalgte nationale støttemodtagere efter hver evaluering. I nogle tilfælde er de afsatte nationale midler utilstrækkelige til at imødekomme efterspørgslen hos de udvalgte nationale støttemodtagere. Hidtil er dette blev afhjulpnet ved hjælp af fleksibilitet hos de berørte deltagerlande, som har fundet ekstra midler. Men denne type løsning fra sag til sag har skabt usikkerhed og forsinket tilskudsbehandlingen.

Et andet problem er andelen af nationale naturaliebidrag til BONUS, såsom infrastruktur til gratis afbenyttelse i forbindelse med BONUS-projekter. BONUS-EØFG havde regnet med, at værdien af naturaliebidrag ville være 25 % af de samlede nationale bidrag, hvilket er den maksimalt tilladte andel ifølge afgørelsen. Imidlertid viser foreløbige tal, at andelen af naturaliebidrag i form af infrastruktur er mindre end forventet. Hvis det fortsætter, vil de forventede kontante bidrag fra deltagerlandene være utilstrækkelige og skulle øges for at kompensere for denne mangel.

3.3 Effektivitet

BONUS-sekretariatet beskæftiger syv personer, og ifølge evalueringsrapporten er dette nok til at forvalte programmet med en begrænset ledig kapacitet til sygdom, ferie osv. Driftsomkostningerne ved BONUS er begrænset til 5 mio. EUR ifølge afgørelsen, og ifølge evalueringsrapporten udgør dette beløb 5 % af de samlede omkostninger, hvilket giver god værdi for pengene. I evalueringsrapporten bemærkes det også, at deltagerlandene stiller yderligere ressourcer til rådighed for sekretariatet uden for BONUS' artikel 185-funktion for at støtte supplerende aktiviteter som workshoper, publikationer og formidling. Derfor dækker de 5 mio. EUR ikke fuldt ud alle aktiviteter i tilknytning til driften af BONUS-programmet. Hvis der skulle medregnes supplerende aktiviteter uden for artikel 185-

¹² JPI Healthy and Productive Seas and Oceans: <http://www.jpi-oceans.eu/>

¹³ Det Internationale Havundersøgelsesråd: <http://www.ices.dk>.

området, ville de samlede driftsomkostninger være tættere på 7 mio. EUR, som svarer til den andel af forvaltningsomkostningerne, som gælder for EU's forskningsprojekter.

Ifølge evalueringsrapporten varede den strategiske fase længere end de forventede 18 måneder, primært på grund af vanskeligheder med at udarbejde de nærmere gennemførelsesbestemmelser inden for den påkrævede retlige ramme, som alle berørte parter kunne enes om.

Den gennemsnitlige andel af de relevante nationale forskningsmidler, der blev kanaliseret gennem BONUS, blev anslået til 14 % i evalueringsrapporten.

I evalueringsrapporten fastslås det, at hver national finansieringsansvarlig institutions¹⁴ forvaltning af eget nationalt tilskud har kompliceret tingene unødigt. Som følge deraf skal BONUS-EØFG for hver indkaldelse indgå separate finansieringsaftaler med hver berørt national institution for at sikre korrekte betalinger af nationale tilskud og anvendelse af fælles finansieringsregler og revisionsrettigheder. De nationale finansieringsansvarlige institutioner forvalter derefter deres betalinger til de respektive støttemodtagere i overensstemmelse med finansieringsaftalen. Det mangedobler pengestrømmene og forvaltningsarbejdet. På projektniveau modtager hver støttemodtager tilskud fra to kilder og skal udarbejde to rapporter til henholdsvis BONUS-EØFG og deltagerlandet. Det er åbenlyst ikke effektivt at forvalte mange forskellige pengestrømme på denne måde i et integreret program.

Sammenlignet med andre artikel 185-initiativer er BONUS et lille program. Men de administrative krav er de samme uanset størrelsen af den involverede finansiering. Derfor er den administrative byrde for BONUS forholdsvis stor i forhold til programmets størrelse.

3.4 Europæisk merværdi

Det noteres i evalueringsrapporten, at Østersøen er et komplekst miljø med mange internt forbundne aktører på forskelligartede områder lige fra transport og turisme over fiskeri til fysisk planlægning og landbrug. Østersøen er et næsten lukket miljø, hvor man må anvende principperne for en cirkulær økonomi for at sikre bæredygtig udvikling på langt sigt. Østersøen er primært omgivet af EU-medlemsstater, hvorfor det er en region, hvor en koordineret makroregional EU-indsats som f.eks. BONUS har stor indvirkning.

EU's intervention bidrager til at afhjælpe fragmentering og lette dannelsen af en kritisk masse af viden og finansielle midler til at imødegå de udfordringer, som Østersøen står over for. Deltagerlandenes bidrag med 50 % har sikret, at EU også bidrager med en direkte andel på de sidste 50 %. Ifølge evalueringsrapporten kunne BONUS-målene ikke nås uden EU's medvirken.

I evalueringsrapporten bemærkes det, at BONUS har udviklet en effektiv samarbejds mekanisme ved at bruge aftalememoranda til at sætte enheder fra Den Russiske Føderation i stand til at deltage uden EU-støtte. Kommissionen mener, at denne deltagelse er

¹⁴ Muligheden for separat forvaltning af nationale tilskud hjemles i bilag I, punkt 3.4 i afgørelsen, hvor det hedder: "Et deltagerland kan beslutte at forvalte sit eget nationale tilskud og at øremærke sit kontante bidrag udelukkende til intern forskning, som udvælges på centralt plan, eller at lade sit kontante bidrag forvaltes centralt af BONUS-EØFG."

værdifuld for befordringen af fælles tilgange til at afhjælpe problemer af EU-interesse i Østersøen.

3.5 Sammenhæng

BONUS er et tværfagligt initiativ, som er egnet til de forskelligartede udfordringer, som Østersøen står overfor.

Evalueringsrapporten henviser til BONUS' betydelige bidrag til EU's strategi for Østersøregionen og målet om at "redde havet". F.eks. nævnes BONUS udtrykkeligt i Kommissionens rapporter om "*forvaltningen af makroregionale strategier*"¹⁵, "*merværdien af makroregionale strategier*"¹⁶, "*gennemførelsen af EU-strategien for Østersøområdet*"¹⁷ og meddelelsen "*EU-strategien for Østersøområdet*".¹⁸

BONUS støtter også innovation, som bidrager til at støtte en bæredygtig blå vækst i overensstemmelse med målsætningerne i Kommissionens meddelelse om "blå vækst, muligheder for bæredygtig vækst i den maritime økonomi"¹⁹ og den specifikke reference til BONUS i arbejdsdokumentet om en bæredygtig blå vækstdagsorden for Østersøregionen.²⁰

BONUS anerkendes for at bidrage til bæredygtige fiskerier i Østersøen i overensstemmelse med EU's fælles fiskeripolitik.²¹ Desuden omfatter BONUS grænsefladen mellem land og hav og støtter fælles tilgange til måling af god miljøstatus i overensstemmelse med EU's havstrategirammedirektiv.²²

BONUS falder i tråd med arbejdet i Helsingforskommissionen (HELCOM) og administrationen af Helsingforskonventionen, som er den primære internationale aftale om beskyttelse af havmiljøet i Østersøen. BONUS har observatørstatus i dette organ, og evalueringsrapporten understreger betydningen af BONUS-forskningen for gennemførelse af HELCOM's handlingsplan for Østersøen.

4. KONKLUSION

Evalueringen vurderes som fornuftig og afspejler resultatet af en logisk analyse baseret på en egnet metodologi udført af et panel af højt kvalificerede eksperter. På dette grundlag mener Kommissionen, at BONUS efterhånden når sine mål og med held har etableret et integreret forsknings- og udviklingsprogram til at klare Østersøens udfordringer. BONUS afhjælper fragmenteringen i forskningsprogrammerne, samler en række kompetencer og fokuserer denne indsats på at skabe afgørende viden og innovative løsninger til at løse Østersøens miljøproblemer. Det bemærkes, at det på grund af BONUS' tværfaglige karakter og den vanskelige forskningsfinansieringsstruktur i deltagerlandene er svært nøjagtigt at kvantificere andelen af nationale midler, der mobiliseres gennem BONUS.

BONUS' makroregionale tilgang til Østersøen og dens oplande har muliggjort en stærkere virkning end et bredere program, der er målrettet mod EU som helhed. Etableringen af tættere

¹⁵ COM(2014) 284, maj 2014.

¹⁶ COM(2013) 468, juni 2013.

¹⁷ KOM(2011) 381, juni 2011.

¹⁸ COM(2012) 128, marts 2012

¹⁹ COM(2012) 494, september 2012 og http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth/

²⁰ SWD(2014) 167, maj 2014.

²¹ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/index_en.htm

²² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger.

bånd mellem BONUS og Østersøregionprogrammet skærper virkningen yderligere og er i overensstemmelse med målsætningerne for Horisont 2020²³, som også skal øge synergierne mellem forskningen og de europæiske struktur- og investeringsfonde.

BONUS integrerer forskningsprogrammering, støtter etablering af et europæisk forskningsrum og bidrager til flere centrale politikker, f.eks. EU's strategi for Østersøregionen, EU's havstrategirammedirektiv, EU's fælles fiskeripolitik og HELCOM's handlingsplan for Østersøen.

Selv om der er opnået en bæredygtig integration med en særlig høj grad af videnskabelig og forvaltningsmæssig integration, har der været vanskeligheder med den finansielle integration.

For at styrke det potentielle udbytte af BONUS anbefales det i evalueringsrapporten at:

1. udarbejde en sammenfatning af den forskning, som BONUS har støttet siden starten som en ERA-NET-foranstaltning indtil dens aktuelle status af artikel 185-initiativ; dette bør understrege opnåede resultater og virkninger
2. søge at samle de nationale tilskud for at nedbringe antallet af pengestrømme og den deraf følgende kompleksitet; dette ville sikre en mere effektiv forvaltning, reducere tilskudsbehandlingstiden og afhjælpe de vanskeligheder, der er forbundet med at anvende fælles finansieringsregler i de nationale forvaltninger
3. tage skridt til at øge tilvejebringelsen af naturaliebidrag i form af infrastruktur til BONUS-projekter; f.eks. kunne staten give incitamentet til delvis finansiering af tilrådighedsstillelsen af infrastruktur for BONUS; hvis der ikke kan skaffes flere naturaliebidrag i form af infrastruktur, vil yderligere nationale kontante bidrag være nødvendige for at sikre, at BONUS gennemføres fuldt ud
4. tage skridt til at sikre, at BONUS-projekter skaber synergi og netværk med andre projekter og initiativer inden for Østersøregionen
5. øge samspillet mellem BONUS' rådgivende organ og styringskomité ved f.eks. virtuelle onlinemøder
6. målrette den kommunikation, der understreger de virkninger, som BONUS afføder, mod særlige grupper af interessenter og deres behov: institutioner, konventioner, politikker, Kommissionens generaldirektorater, ministerier og regionale myndigheder, herunder de ansvarlige for regionaludvikling
7. deltagerlandene og Kommissionen styrker den strategiske kommunikation om potentialet i de BONUS-finansierede forskningsresultater for politikken over for de forskellige generaldirektorater og inden for Horisont 2020; deltagerlandene bør øge deres bevidsthed om virkningen af BONUS for deres nationale programmer i bred forstand, f.eks. også fiskeriforvaltning, regionaludvikling, udvikling af kystområder og landbrug

²³ <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/>

8. forbedre overvågningen af BONUS ved hjælp af mere systematisk indsamling og analyse af data om resultater og virkninger af BONUS ved f.eks. at sikre regelmæssig effektiv overvågning af interessenternes synspunkter og ved at spore tendenser i den samlede mængde og andel af nationale midler, der mobiliseres gennem BONUS
9. målrette kommunikationen af forslagsindkaldelser mod SMV'er og yde ekstra støtte til ansøgninger fra SMV'er og lette deres inddragelse i konsortier for udviklingsprojekter.

Kommissionen accepterer disse anbefalinger, som anses for at bygge på en hensigtsmæssig analyse og en fornuftig metodologi. Anbefalingerne vil blive taget op til drøftelse mellem Kommissionen og BONUS-EØFG, og gennemførelsen heraf vil blive fulgt op som led i Kommissionens tilsyn med BONUS-programmet.

Anbefaling to og tre vedrørende tilvejebringelse af nationale midler anses for særlig vigtige. Separat forvaltning af nationale tilskud til hjemlige støttemodtagere har givet en mindre effektiv struktur. Manglen på en reel fælles kasse med alle de nationale midler risikerer at betyde, at der mangler nationale midler til at støtte de udvalgte støttemodtagere fra visse lande i senere BONUS-indkaldelser. For at undgå dette skal deltagerlandene kunne sikre, at der er tilstrækkeligt med nationale midler til rådighed til at støtte alle støttemodtagere i udvalgte BONUS-projekter. Foreløbige tal tyder også på, at værdien af de nationale naturaliebidrag i form af infrastruktur kan være for lav. En sådan mangel skal afhjælpes ved enten flere naturaliebidrag i form af infrastruktur til gratis afbenyttelse i BONUS-projekter eller forøgede nationale kontante tilskud. Der vil i modsat fald være fare for, at BONUS ikke gennemføres med programmets fulde forventede finansielle værdi af 100 mio. EUR.

I overensstemmelse med disse anbefalinger vil Kommissionen desuden forsøge mere systematisk at indsamle og analysere relevante data for at forbedre overvågningen af BONUS-programmets virkninger og styrke kommunikationen af relevant udbytte over for relevante tjenestegrene i Kommissionen.

Kommissionen vil gerne takke ekspertpanelet for rapporten over midtvejsevalueringen af BONUS-programmet.